ולגורן יפה סלע אסור להנות הימנו [א]אבל אם שכרו מהיום בדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר ואי ס"ד כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה ה"נ קמא קמא מיפסק פסק ואסור להנות הימנו מדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר אמאי והא אגר נטר לי הוא אמר רבא ותסברא זלזולי בשכירות מי אסיר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רישא דלא קא עביד בהדיה מהשתא מיחזי כי אגר נטר לי סיפא דקא עביד בהדיה מהשתא לא מיחזי כי אגר נטר לי: ואם היה מחובר בקרקע ותלש כל שהוא קנה: משום דתלש כל שהוא קנה אמר רב ששת [ב]הכא במאי עסקינן דאמר ליה לך יפה לך קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה: **מתני'** [ג]המוכר יין ושמן לחבירו והוקרו או שהוזלו אם עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח [ד]ואם היה סרסור ביניהן נשברה החבית נשברה לסרסור (א) [ה]וחייב להטיף לו שלש טיפין הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר [ו]והחנווני אינו חייב להטיף שלש טיפין רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור: **גמ'** הא מדה דמאן אילימא מדה דלוקח עד שלא נתמלאת מדה למוכר מדה דלוקח היא ואלא מדה דמוכר משנתמלאת מדה ללוקח מדה דמוכר היא אמר ר' אלעא [ז]במדת סרסור והא מדקתני סיפא ואם היה סרסור בינידם נשברה החבית נשברה לסרסור מכלל דרישא לאו בסרסור עסקינן רישא מדה בלא סרסור סיפא [ח]בסרסור עצמו: הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר: [ט]כי סליק רבי אלעזר אשכחיה לזעירי אמר ליה מי כאן תנא דאתנייה רב מדות אחוייה רב יצחק בר אבדימי א"ל מאי קא קשיא לך דתנן הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר והתנן

ולגורן יפה. שכרו סלע בכל יום שבסלע היה יכול להשכיר עצמו אלא בשביל הקדמת המעות אוזיל גביה: **אסור.** משום דמיחזי כי אגר נטר לי שנותן לו זה הפועל סלע (ב) בימות הגורן בשביל דינר שנתן לו בניסן והמתין לו עד עכשיו: **אבל אם שכרו מהיום.** מאה יום במאה דינר ונתן לו שכרו עכשיו ולגורן היה יכול להשתכר הפועל בסלע דהיינו ד' דינרין ליום כיון שמאותו היום ששכרו עושה עמו מותר שכל פעולת המאה ימים כיום אחד ארוך דמיין ולא הוי אגר נטר לי שהרי מיד התחיל בפעולתו וכמו שהתחיל בפעולת ימי הגורן דמי. והא הכא דכי כור בשלשים סאה בסלע הוא שהרי הזכיר לתת לו דינר ליום ולא קאמר ליה שתמתין עד ימות הגורן אני שוכרך במאה דינר ואפי' הכי קתני מותר וחייב להשלים וקשיא להני דאמרי ראשון ראשון קנה והשאר לא קנה וכיון שזה לא קנה אמאי מותר הא כיון דיכול לחזור בו דכל יום ויום חשוב (ג) מכירה בפני עצמה הוי נמי אגר נטר לי לענין ימות הגורן שהרי בניסן נתן לו שכר ימות הגורן ואינהו לא חיילי עד שיגיע ימות הגורן: **ותסברא.** דליהוי אסור וכי זלזולי בשכירות מי אסור בתמיה ואפי' היכא דהקדים לו הדינר מניסן ולא עשה עמו עד לגורן מדאורייתא שרי דלא דמי לא להלואה ולא למקח וממכר דלית ביה אונאה וביטול מקח דהתם ודאי כי מוזיל גביה מכדי שוין בשביל הקדמת המעות נמצא שנותן לו יותר מכדי הדמים שקבל אבל שכר טרחו של אדם ליכא אגר נטר לי דדרך פועל להשכיר עצמו בכל שהוא כשאין לו מה יאכל וכל מה שמקבל הפועל מבעל הבית ריוח הוא אצלו והלכך הך סיפא ליכא צד רבית כלל והיינו דקפריך מ"ש רישא ומ"ש סיפא כיון דזלזולי בשכירות שרי רישא אמאי אסור ליהנות ממנו: **ומשני רישא.** חומרא בעלמא הוא דכיון דלא קעביד בהדיה מלאכה עד שיבא הגורן והוא כבר נתן המעות מקודם מחזי כרבית: ומתמהין **משום דתלש כל שהוא.** מן הפשתן קנה כל השאר המחובר בקרקע ואמאי מי קני האי במשיכה דהאיך: **דא"ל.** מוכר ללוקח: **לך ויפה לך קרקע כל שהוא** כך כתוב בספרים ישנים. כלומר לך והחזק בקרקע לקנות פשתן המחובר בה דקרקע נקנה בחזקה (קדושין כו.) וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. ואתא מתני' לאשמועינן דחזקת קרקע מהני לפשתן ואע"ג דלא זבין ליה ארעא ולאשמועינן נמי חזקה קלה דבלקיטת הפשתן מקלתו יכול לקנות השאר המחובר וכגון דא"ל המוכר לקט מן הפשתן עצמו קלת ויתייפה הקרקע ויהיה נקי לחרישה כדאמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף נד.) האי מאן דזכי זיכיא אדעתא דארעא קני וה"נ אם לקט מן הפשתן קלת ונתכוין (ג) לקנות הקרקע קני לה לקנות כל מה שעליה. כן נראה בעיני: **מתני' המוכר יין ושמן.** וה"ה לפירות אלא אגב דבעי לאורויי בסיפא חייב להטיף שלש טיפין נקט יין ושמן: **והוקרו או שהוזלו.** לאחר פיסוק הדמים: **עד שלא נתמלאת המדה.** ובמדה שאינה של שניהם מוקי לה בגמ' ותניא מה דתניא לעיל בברייתא (פה.) וטעם (ד) כדהתם כל זמן שלא נתמלאת הוי כליו של מוכר ומשנתמלאת הוי כליו של לוקח ומיירי בסימטא או בחצר של שניהם: **היה סרסור ביניהן.** והמדה שלו כדמפרש בגמ' ודרך הסרסור לקנות מבעל הבית ומוכר לאחרים ומרויח: **נשברה לסרסור.** דקני ליה כליו של סרסור לסרסור כדתניא לעיל (שם) ואם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה. וקא משמע לן דלא אמרינן דסרסור איהו אלא שלוחו של לוקח וכשנתמלאת נשברה ללוקח: **הרכינה.** הטה על לדה אחר שהטיף ממנה שלש טיפין ללוקח: **ומיצית.** שנתאסף מלוי השמן לשולי הכלי: **הרי הוא של מוכר.** משום דהלוקח נתייאש כדאמרי' בגמ' (ע"ב): **וחייב להטיף לו שלש טיפין.** לאחר עירוי השמן והיין חייב עוד להטיף שלש טיפין מן הדבוק בדופני הכלי: **והחנווני.** טרוד הוא במכירתו ולכך לא הוקיקוהו להטיף דאין לו פנאי: **ר' יהודה אומר כו'.** בגמ' (ע"ב) בעי ר' יהודה אהיכא קאי: **גמ' אי מדה דלוקח היא.** וליקני ליה כליו כדתניא לעיל אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה דהכא נמי בשיש שנתות במדה עסקינן כדאוקימנא (פו:) להההיא דלעיל דהא סתמא קתני אפילו במדה שיש לה שנתות ואמר ליה הין בשתים עשר סלעים לוג בסלע: **מדה דמוכר הוא.** ואמאי קנה לוקח דהא אפילו אם תמלא לומר דברשות לוקח מיירי הא איבעיא לן לעיל (פה:) אם הכלי חשוב הפסקת רשות ולא איפשיטא וא"כ תפשוט ממתני' דכליו של מוכר ברשות לוקח קנה לוקח והוא הדין לכליו של לוקח ברשות מוכר דקנה מוכר: **במדת סרסור.** שהשאילה לשניהן וכדתניא לעיל בברייתא (פה.) וטעמא כדפרישית (שם) ותניא במתניתין מאי דתני בברייתא לעיל (שם) דארבע מדות: **רישא.** שהשאיל להם המדה והסרסור אינו שם וקא משמע לן דאינן שלוחיו (ו) של סרסור להיות המקח ברשותו ואף על גב דהמדה שלו ודרך סרסור למדוד במדתו להשתכר בלוקח הלוקח ממנו: **סיפא.** שהסרסור ביניהן דכיון שהוא שם והמדה שלו המקח ברשותו דאיהו לוקח מן המוכר ומוכר ללוקח ומשום הכי כי נשברה נשברה לסרסור דכליו קני ליה כדתניא לעיל ראשון ראשון קנה: הכי גרסינן **מי כאן תנא דאתנייה רב מדות.** כלומר היש כאן בארץ ישראל תנא שונה משניות וברייתות ששנה לו רב מדות מתני' דמיירי בדין מדות: ז)**והתנן.** גבי מפריש תרומה שתי מדות ממלא אם הרכינה בעל הבית לאותה מדה שמדד בה התרומה ומילת הרי הוא של תרומה ונותנו לכהן ובמתניתין נמי תיהוי של לוקח:

משום

לך ויפה לך קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה. כלומר החזק בקרקע ע"י יפוי דהוי כעין נעל וגדר כל שהוא ותהא שאולה לך להיות כחלרך לענין זה שתקנה מה שעליה:

המוכר יין ושמן לחבירו והוקרו והוזלו. לאו דוקא הוקרו והוזלו אלא שאין דרך לחזור במקח:

נשברה לסרסור. פי' הקונטרס לפי שהסרסור קונה לעצמו וחוזר ומוכר לבעל הבית ותימה דאם כן אמאי נקט נשברה ושבק יוקרא וזולא דאיירי בה רישא הוי ליה למימר היה סרסור ביניהן והוקרו והוזלו ופי' ריב"ם היה סרסור ביניהם ומדד להן כדרך סרסורים שמודדין בשכר שנותנין להן ונשברה החבית ע"י מדידה נשברה לסרסור וכגון שלא היה מחמת אונס אלא ע"י שלא נזהר יפה במדידה:

מי כאן תנא דליתנייה רב מדות. רבינו שמואל מגיה דאתנייה רב כלומר ששנה לו רב מדות משום דקשיא לי' היאך יתכן שהיה רבו של רב והא בימי רבא הוה כדאמרינן ביבמות (דף ג. ושם ד"ה דאמר) אמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי וקשה לר"ת דבפ' כל הבשר (חולין דף קי. ושם ד"ה איכא) אמר איכא תנא דאתניי' לרב כחל אחרי ליה לרב יצחק בר אבדימי א"ל אני לא שניתי לו כחל כל עיקר ולדבריו הוה לי' למימר מתנו ה)ואמר רבינו תם דשני רב יצחק בר אבדימי הוו חד בימי רבי וחד בימי רבא כדאמרינן בפ' כירה (שבת דף מ:) אמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ואותו היה רבו של רב ומיהו הכא אומר רשב"א דעל כרחך רב יצחק בר אבדימי הוא תלמידו של רב דאי ס"ד רבו של רב (ה) היכי קאמר לר"א הא איתמר עלה אמר ר' אבהו ו)(א"ר יוחנן) והא אפי' ר' יוחנן שהיה רבו של רבי אבהו היה קורא את רב שהיה תלמידו של רב יצחק בר אבדימי רבינו כדאמרי' ז)באלו טריפות (חולין דף נד:):

והתנן

מסורת הש"ם

א) חולין דף קי., ב) נ"ל שכירות, ג) [גלחן שלוחו. רש"ל], ד) שייך לע"ב, ה) [ועי' תוס' יבמות ג. ד"ה דאמר וכו'], ו) [גמליאל ליתא], ז) [שם לא נמצא כלל ואפשר דל"ל כנגד הגשה לה: יע"ש תוס' כתובות ט. ד"ה אמר ותוס' חולין קי. ד"ה איכא].

עין משפט נר מצוה

קג א מיי' פי"ו מהל' מלוה ולוה הל' יב סמג לאוין קצג טוש"ע יו"ד סי' קעו סעיף ח:

קד ב מיי' פ"ג מהל' מכירה הלכה יח:

קה ג מיי' פי"ד מהל' מכירה הל' ח ועיין בהשגות סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ר סעיף ט:

קו ד מיי' פי"ג מהלכות שלוחין ושותפין הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קפה סעיף ו:

קז ה ו טוש"ע ח"מ סי' רלא סעיף ו:

קח ז מיי' פי"ד מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ר סעיף ט:

קט ח מיי' פי"ג מהל' שלוחין הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קפה סעיף ו:

* * *

הגהות הב"ח

(א) במשנה נשברה לסרסור הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר וחייב להטיף לו שלש טיפין והחנוני אינו חייב להטיף לו שלש: (ב) רשב"ם ד"ה אסור וכו' סלע ליום בימות הגורן: (ג) ד"ה לך ויפה וכו' קלת ונתכוין (לקנות) תא"מ ונ"ב נ"ל לנקות: (ד) ד"ה עד שלא וכו' וטעם כדפרישית התם: (ה) תוס' ד"ה מי וכו' רבו של רב היאך קאמר:

* * *

פי' רשב"ם העקרי

מתני' המוכר יין ושמן לחבירו. וה"ה לפירות ומשום סיפא דבעי לאשמועינן חייב להטיף לו שלש טיפין נקט יין ושמן: **והוקרו או שהוזלו.** אחר פיסוק דמים: **עד שלא נתמלאת המדה למוכר.** דבמדה שאינה של שניהם יש חילוק בין נתמלאת המדה ללא נתמלאת וטעמא כדפרישית התם (לעיל פה.) משנתמלאת המדה הוקנו ללוקח דהשתא הו"ל כליו וקני בסימטא ובחצר שהיא של שניהם: **היה סרסור ביניהם.** והמדה שלו היא כדאמרינן בגמרא. ודרך הסרסור לקנות מבעה"ב ומוכר לאחרים ומרויח וקני ליה כליו של סרסור הואיל ולעצמו מודד ואח"כ מוכר ללוקח והלכך נשברה החבית נשברה לסרסור כדתניא נמי לעיל (שם) אבל אם היתה מדה של אחד מהם ראשון ראשון קנה הי"נ קנתה לו מדתו לסרסור ולא אמרינן מאחר שנוטל מזה ונותן לזה הרי הוא שלוחו של לוקח ואם נתמלאת נשברה ללוקח קמ"ל: **הרכינה.** הטה על לדה לאחר שעירה ממנה את היין או השמן והטיף שלשה טיפין ללוקח: **ומילה.** שנתאסף מילוי המדה לשולי הכלי במקום אחד הרי הוא של מוכר ולא של לוקח דמתייאש בכך כדאמרי' בגמרא (ע"ב): **וחייב המוכר להטיף שלשה טיפין.** מן הדבוק בדופני המדה לכליו של לוקח לאחר שעירה ממנה את היין והשמן לכליו של לוקח: **החנוני.** טרוד הוא שמוכר כל שעה ולא הוקיקוהו להטיף שלשה טיפין דאין לו פנאי: **ר' יהודה אומר כו'.** בגמ' (ע"ב) בעי אי ארישא קאי אי אסיפא קאי: **[גמ'] אילימא מדה דלוקח.** ומשום הכי קתני נתמלאת המדה ללוקח: **א"כ עד שלא נתמלאת המדה.** נמי אמאי למוכר ליקני ליה נמי כליו של לוקח כדתני' לעיל (פה.) אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה דאוקימנא (פו:) בהכיל דא"ל הין בשנים עשר סלעים לוג בסלע אני מוכר לך הי"נ הוה מוקמינן למתני' דהא סתמא קתני דבכל ענייני' קנה מוכר כל זמן שלא נתמלאת המדה ואפי' היכא דא"ל הין בשנים עשר סלעים לוג בסלע ואמאי הא מדה דלוקח היא: **מדה דמוכר היא.** ואמאי קנה לוקח דמתני' אפי' בסימטא מיירי ובסימטא לא קני לוקח בלא כליו או עד שימשוך או יגביה כדאמרינן (פד:) מדד (והניח) ע"ג סימטא לא קנה וכ"ש שהיה בכליו דמוכר. ואפי' את"ל דברשות אחד מהן מיירי הא מיבעיא לן לעיל (פה:) אם הכלי חשוב הפסקת רשות או לא ולא איפשיטא וא"כ תפשוט ממתני' דכליו של מוכר ברשות לוקח קנה לוקח וה"ה לכליו של לוקח ברשות מוכר דקנה מוכר: **במדת סרסור.** שהשאילה לשניהם ותניא כמתני' מאי דת"ר לעיל (פה.) ארבע מדות במוכרין עד שלא נתמלאת המדה כו' כד"א במדה שאינה של שניהם אבל אם היתה כו': **רישא.** שהשאיל להם מדתו בלא סרסור כלומר שלא היה הוא לשם ואתא לאשמועינן דלאו שליחותיה דסרסור קא עביד לוקח ואע"ג שדרך סרסור למדוד במדתו ולהשתכר בלוקח הלוקח ממנו הנ"מ בשעת מדידה אבל השתא היכא דליתיה לא קני שהרי עכשיו אין הלוקח קונה ממנו אלא מן המוכר: **סיפא.** כשהסרסור עצמו לשם והמדה שלו דזבין ממוכר ומזבין ללוקח הלכך נשברה לסרסור דראשון ראשון קנה כדתניא נמי לעיל (שם) ואם היתה מדה של אחד מהן כו': נראה לי דה"ג **מי כאן תנא דאתנייה רב מדות.** היש כאן בארץ ישראל שום תנא שונה משניות וברייתות למתני ליה רב מתניתא דמיירי רב במדות שמודדין בהן:

* * *

רבינו גרשום

אסור. דמיחזי כרבית שבשכר שמקדים שכרו וממתין לו עד אותו זמן מיקל לו בשכרו. אבל אם אמר לו אני אשכירך בדינר היום כמו שווה מלאכתך עכשיו ואתן לך דינר מותר לעשות כן אע"פ דלגורן מלאכתו יפה סלע. ולטעמך אם איתא דראשון ראשון קנה האי פועל כל יום ויום דומה כשנתות ולערב קנה שכירות של כל יום. כיון דיכול לחזור בו בכל ערב וערב מה שמקיל לו בשכירותו שיכול ליטול בגורן מאחרים דמי כמאן דיהיב ליה רבית האי פועל דבההיא הנאה דקא יהיב ליה השתא מלאכה שלא בזמן גורן ואמאי מותר: אמר רבא ותסברא. דהוי רבית כי האי גוונא וכי לזלולי בשכירות. אם פועל מקיל ומזלזל בשכירותו ומשכיר עצמו בפחות מפועלים אחרים מי אסור ודאי אינו אסור ולא קשיא לרב ושמואל. ומקשה כיון דאמרת דלזלולי בשכירות לא אסור א"כ מאי שנא רישא מסיפא דברישא קאמר אסור. היינו טעמא רישא כיון דלא עביד בהדיה דבעל הבית השתא מלאכה אבל מתנה עמו בשכירות דהשתא שיעשה עמו לגורן ומלוהו שכרו עד הגורן מיחזי כי אגר [נטר] יהיב ליה פועל דינר וממתין לו עד הגורן. וסיפא הואיל דעבד מלאכה כל יומא עד הגורן לא מיחזי כאגר נטר ליה: פיס' לך ויפה לי שם במקום הפשתן קרקע כל שהוא תלוש העשבים ויפהו וקנהו לי ובההיא הנאה קנה לך שאר הקרקע לקנות (יד) הפשתן שעליה: פיס' עד שלא נתמלאת המדה למוכר דיכול לחזור בו. אבל משנתמלאת מדה ללוקח ברשות לוקח היא ואין יכול לחזור בה המוכר. ואם היה סרסור ביניהן שהסרסור קונה מבעל הבית ומוכר ללוקח בריוח ועד שהוא מודד לו נשברה החבית בידו נשברה לסרסור ומשלם הסרסור. והמוכר יין ושמן חייב להטיף לו המוכר ג' טיפין. ללוקח אחרי שמריק לו הכלי. ואם אחר שהטיף לו הג' טיפין הרכינה המדה שהטה אותה אצל הכותל ומיצית שנתמצה השיור שבתוכה ונתקבץ למקום אחד אותו המיצוי הרי הוא של מוכר. והחנוני שטרוד הוא אינו חייב להטיף ג' טיפין ללוקח. וכן בעל הבית ערב שבת עם חשיכה פטור מלהטיף ג' טיפין לפי שטרוד הוא לצורך שבת. הא מדה דלוקח הוא וראשון ראשון קנה: הכא במדת סרסור עסקינן שהשאילה לשניהן. מכלל דרישא לאו במדת סרסור מיירי כלל. ומתרץ רישא מיירי במדה של סרסור ובלא סרסור דאין הסרסור מודד אלא בעה"ב וסיפא מיירי נמי במדת סרסור ובסרסור עצמו דאיהו מודד להכי נשברה החבית נשברה לסרסור: לרב מדות. מתני' דהכא

בכל הדפוסים השמיטו בטעות פירוש הרשב"ם העיקרי מכאן עד דף פ"ט ע"ב ד"ה מ"ר אין עושין את המחק לידו כו' וכן לקמן מן דף ק"ל ע"ב ד"ה אין למדין הלכה כו' עד קל"א ע"ב משיטת בנו ואחר, ותחתיו הכניסו פי' אחר כמ"ש בדף פ"ט ע"א בהערה לפני' הרשב"ם בסוף העמוד. וח"ל בפי' זה העמוד יש פרשות נכריות כו' וכן יש עוד שלש הלכות כו'. כ"ז נעשה כו' ורוילנא שנת רפ"א ומאחריו נגררו כל הדפוסים. ועתה ראיתי להדפיס במקומות הנ"ל גם את פי' הרשב"ם העיקרי כמ"ש בדפוס פיזרו בשנת רעי"ו ובדמוכח מתוס' ר"י שמביא פי' ההוא בשם הרשב"ם בדף פ"ח ע"א ד"ה אינו משום דגמר בלנו, ובדף פ"ט ע"ב ד"ה קן אמרו לענין טומאתן. כ"ז הוכיח כפ' ד"ס בהקדמת ממ' זו וכתב שגם בפי' הרמב"ן כ"י שבידו מביא את הפי' הזה בשם הרשב"ם וכ"ה ברש"י שבר"ף כו'. ע"ש וכנ"ז לא השמטנו גם את הפי' שנדפס בכל הדפוסים, ומשנה לא זזה ממקומה.